

Yaratıcı Drama Yönteminin Akademik Başarı Üzerine Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması

Hülya AKDEMİR¹

Memet KARAKUŞ²

^{1,2}Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Adana

Geliş: 16.07.2016

Kabul: 03.08.2016

ÖZ

Bu araştırma yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısı üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Yapılan araştırmada araştırma yöntemi olarak meta-analiz kullanılmıştır. Araştırmanın temel sorusu ‘Yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin akademik başarı düzeyleri üzerine etkisi nedir?’ şeklinde belirlenmiştir. Ayrıca bu başarı düzeyinin öğretim kademesi ve ders türüne göre değişip değişmediğini belirlemek için analizler yapılmıştır. Araştırma kapsamında toplam 27 tez çalışması incelenmiş, 39 karşılaştırma yapılmıştır. Yapılan meta-analiz sonucunda derslerde yaratıcı drama yöntemi kullanılmasının akademik başarıyı olumlu yönde etkilediği, bu etkililik düzeyinin öğretim kademesi ve ders türüne göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı drama, Meta-analiz, Akademik başarı, Etki büyüklüğü.

The Effect of Creative Drama Method on Academic Achievement: A Meta-Analysis Study

ABSTRACT

This research aimed to examine the effect of creative drama on students’ academic achievement by using meta-analysis as a research method. The main question of the research is: “What is the impact of creative drama on students’ academic achievement levels?”. This academic achievement level is also examined with the meta-analytical method if there is a significant difference in effect in terms of the factors of education level and subject matter. In this research, 27 theses are found and 39 comparisons are made. According to the results, the using of creative drama in courses affect the academic achievement positively and this effect level differ with respect to education level and subject matter.

Key Words: Creative drama, Meta-analysis, Academic achievement, Effect size.

1. Giriş

Türkiye eğitim tarihinde son zamanlarda yapılan köklü değişimlerden birisi kuşkusuz yapılandırmacı yaklaşıma göre tasarlanmış, 2005 yılında uygulanmaya başlanan programdır. Bu sistemle birlikte öğretmenin üstlendiği görevler de değişmiş, sınıf içinde öğretmen farklı bir kimliğe bürünmüştür. Öğretmen bilgiyi doğrudan aktaran değil, öğrencilerin bilgiye ulaşmasını sağlayan bir yol gösterici olmuştur. Sistemin sonuç değil, süreç odaklı olması öğretmenin kullanacağı yöntem ve tekniklerin önemini artırmaktadır. Süreçte öğrencilerin yaparak, yaşayarak, hissederek ve keşfederek öğrenmeleri hedeflenmektedir.

Üstündağ (2009), yaratıcı dramının eğitim sürecinde oyunlarla geliştirilen etkinlikler bütünü olması sebebiyle eğitimin yaşamsal parçası olduğunu belirtmiştir. Eğitsel drama çalışmaları, bir öğretim yöntemi olarak, hem örgün hem de yaygın eğitimde, ders süreci içerisinde her geçen gün daha fazla talep görmektedir (San, 1991).

Yaratıcı Drama Nedir?

Belirlenmiş hedeflerin kazandırılmasına yönelik hazırlanan, “Isınma, Canlandırma ve Değerlendirme” bölümlerinden oluşan, bir lider eşliğinde grupla gerçekleştirilen, yaş ve konu sınırlamasının olmadığı atölye çalışmalarıdır. Atölyelerde bireyin yaşadığı dünyayı anlaması adına gerçekliğin bir yansıması oluşturulur ve böylece bireyin bu süreci kendi seçimleri ve yöntemleriyle yaşayarak kazanımlara ulaşması sağlanır.

Üstündağ, bu durumu oyunda var olan “kurallar içinde özgürlük” çerçevesinde gerçekleşen kendini tanıma serüveni olarak tanımlamıştır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre, öğretimde önemli olan öğrencinin pasif-dinleyici olmak yerine, bedeni ve tüm duyu organlarını kullanarak aktif-katılımcı duruma geçmesini sağlamak ve konuları yaşantı ürünü haline getirebilmek olduğuna göre yaratıcı dramının da bu sürece uygun olduğu söylenebilir (Üstündağ, 1994; Üstündağ, 1988; Üstündağ, 2009).

Günümüz teknolojisi bilgiye ulaşmayı kolaylaştırmakta ve yapılan çalışmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Aynı konuda yapılan çalışmaların sayıca fazla olması ve farklı sonuçlar içermesi net bilgiye ulaşmayı zorlaştırmaya başlamıştır. Bu sebeple benzer konuda yapılan çalışmaların ortak analizinin yapıldığı meta-analiz çalışmaları yaygınlaşmaya başlamıştır.

Yaratıcı drama yönteminin Türkiye'de kullanılmaya başlanmasının ardından, kullanımı her geçen gün artmış, eğitimin vazgeçilmez bir parçası olarak birçok çalışmaya ilham kaynağı

olmuştur. Eğitim alanında yaratıcı dramayı kullanarak yapılan çalışmalar incelendiğinde yüksek lisans ve doktora düzeyinde yapılmış birçok araştırma olduğu görülmektedir. Ancak yapılan literatür taramasında sadece bu tezleri konu alan bir meta-analiz çalışmasının olmadığı fark edilmiştir. Bu çalışmada, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) bünyesinde yapılan araştırmaların özeti ortaya konularak yapılacak olan araştırmalara ışık tutması amaçlanmaktadır.

Bu bağlamda araştırma sorusunu ‘Yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin akademik başarı düzeyleri üzerindeki etkisi nedir?’ oluşturulmaktadır.

Bu paralelde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Yaratıcı drama yönteminin etki büyüklüğü derslere göre farklılık göstermekte midir?
2. Yaratıcı drama yönteminin etki büyüklüğü öğrenim seviyelerine göre farklılık göstermekte midir?

2. Yöntem

Öğretimde yaratıcı drama yöntemi kullanılmasının akademik başarı üzerindeki etki büyüklüğünü hesaplamak için yapılan araştırmada meta-analiz yöntemi kullanılmıştır. Meta-analiz, belirli bir konuda yapılan tüm çalışmaların analizlerinin özel bir programla tekrar analiz edilerek yorumlanma sürecidir (Lipsey ve Wilson, 2000; 2).

Meta-analiz yöntemi;

-Yapılan çalışmaların tespiti,

-Çalışma verilerinin kodlanması ve etki büyüklüklerinin hesaplanması

-Etki büyüklüklerinin istatistiksel analizi ve çalışma verilerinin yorumlanması olmak üzere üç temel adımda gerçekleştirilir (Höfler ve Leutner, 2007). Bu bölümler aşağıda ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır.

Veri Toplama (Dahil Edilme ve Hariç Tutulma Kriterleri) ve Alanyazın Tarama

Çalışmada kullanılmak üzere YÖK veri tabanından “yaratıcı drama” kelime grubu yazılarak alanda yapılan tüm yüksek lisans ve doktora tezleri taranmıştır. İlk başta 1999-2015 yılları arasında yapılmış 130 çalışmaya ulaşılmıştır. Sonrasında ise bunlardan yaratıcı dramının etkililik düzeyini araştıran deneysel çalışmalar seçilmiş ve 52 tez ile sonuçlanmıştır. Bu çalışmaların içinden nicel veya karma yöntemlerin kullanıldığı, deneysel olarak desenlenmiş, ön-test ve son-test yapılan tezler araştırmaya dâhil edilmiştir. Bu sebeple yapılan araştırma, ilk

çalışma 2005 son çalışma 2013 yılına ait olmak üzere toplam 27 tez ve 39 karşılaştırmayı içermektedir.

Değişkenler (Bağımlı-Bağımsız Değişkenler)

Bu araştırma kapsamında, yaratıcı drama yönteminin akademik başarı üzerindeki etkililiği ve ilgili etki büyüklüğü bağımlı değişken olarak alınmıştır. Mevcut meta-analiz araştırmasında belirlenen bağımsız değişkenler çalışmaların yapıldığı öğretim kademeleri, çalışmaların yürütüldüğü ders türü ve çalışmalarda kullanılan yöntem olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır. Bağımsız değişkenlerin içerdiği özellikler aşağıdaki sunulmuştur;

- Çalışmaların yapıldığı öğretim kademeleri: İlkokul, ortaokul, lise, yükseköğretim
- Çalışmaların yürütüldüğü ders türü: Türkçe, İngilizce, Fransızca, Fen Bilimleri, Matematik, Sosyal Bilgiler, Hayat bilgisi, Beden Eğitimi, Müzik, Çevre-Davranış Bilgisi, Fizik, Kentsel Tasarım İlke ve Yöntemleri, Mobilya Tarihi
- Çalışmalarda kullanılan yöntem: Yaratıcı drama, geleneksel yöntem, 5E modeli, 7E modeli, soru-cevap, düz anlatım, beyin fırtınası, dramatizasyon, görsel materyal okuma ve tartışmadır.

Meta-Analiz Süreci

Bu çalışmada meta-analize dahil edilen çalışmaların etki değeri hesaplanmıştır. Bu bulgular ışığında uygun model seçilerek heterojenlik testi yapılmıştır. Araştırmada “Hedge’s g” kullanılarak etki büyüklükleri hesaplanmıştır. İstatistiksel analizlerin anlamlılık düzeyi .05 olarak belirlenmiştir. Meta-analiz sonucunda elde edilen etki büyüklükleri katsayı sınıflamasına göre yorumlanmıştır. Cohen’e göre (1992) etki büyüklüğü 0,20 ve 0,50 arasında ise küçük düzeyde, 0,50 ve 0,80 arasında ise orta düzeyde, 0,80’den büyük ise geniş düzeyde etkisi vardır. Yapılan analiz sonucunda bu araştırmanın etki büyüklüklerinin homojen dağılım göstermediği görülmüş ve rasgele etki modeli kullanılmıştır.

Bu çalışmada, her çalışmaya ait etki büyüklükleri ile varyansların bulunması ve belirlenen grupların karşılaştırılması için Comprehensive Meta Analysis (CMA) istatistik programı kullanılmıştır.

3. Bulgular

Bu araştırmada yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı dersler ile kullanılmadığı derslerde ulaşılan öğrenci başarısı karşılaştırılmıştır. Yaratıcı drama uygulanmayan derslerde kullanılan yöntem ve teknikler geleneksel yöntem, 5E modeli, 7E modeli, soru-cevap, düz anlatım, beyin fırtınası, görsel materyal okuma, dramatizasyon ve tartışmadır. Araştırma kapsamında toplamda 27 tez çalışması değerlendirmeye alınmış ancak 39 karşılaştırma yapılmıştır. İncelenen çalışmaların kontrol grubunu 1017, deney grubunu ise 1046 katılımcı oluşturmaktadır. Çalışmaların türü, değerlendirilen çalışmaların öğretim kademesi ve ders türü değişkenlerine göre frekans ve yüzde değerleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Çalışmaların Yılı, Türü, Uygulandığı Öğretim Kademesi ve Ders Değişkenlerine Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişken	Frekans (f)	Yüzde (%)	Değişken	Frekans (f)	Yüzde (%)
Çalışma Yılı			Öğretim Kademesi		
2005	1	3,7	İlköğretim	11	28,2
2006	1	3,7	Ortaöğretim	21	53,8
2007	3	11,1	Lise	1	2,6
2008	1	3,7	Yükseköğretim	6	15,4
2009	5	18,5	Ders Türü		
2010	4	14,8	Türkçe	17	43,6
2011	6	22,2	Yabancı Dil	6	15,4
2012	4	14,8	Fen Bilimleri	4	10,3
2013	2	7,4	Matematik	3	7,7
Çalışma Türü			Sosyal Bilgiler	2	5,1
Yüksek Lisans	23	87,2	Diğer	7	17,9
Doktora	4	12,8			

Tablo 1 incelendiğinde yaratıcı drama alanında en fazla çalışmayı yüksek lisans tezlerinin (%87,2) oluşturduğu, doktora çalışmalarının (%12,8) az sayıda olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar öğretim kademelerine göre incelendiğinde en fazla çalışmanın ortaokulda (%53,8) yapıldığı, bunu sırasıyla; ilkokul (%28,2), yükseköğretim (%15,4) ve lise kademelerinin izlediği görülmektedir. Ancak, etki büyüklüğü hesaplanmasında oluşturulan her bir grup için en az iki çalışma gerekli olduğundan lise kademesi meta-analize dâhil edilmemiştir. Ders türü olarak incelendiğinde 17 (%43,6) çalışmayla en fazla çalışmanın Türkçe dersinde olduğu ve Yabancı Dil dersinde 6 (%15,4), Fen Bilimleri dersinde 4 (%10,3), Matematik dersinde 3 (%7,7), Sosyal Bilgiler dersinde ise 2 (%5,1) çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Dersler kategorisinde birer çalışma bulunan derslerin meta-analize dâhil edilebilmesi için diğer dersler adı altında toplanmıştır. Çalışmaların %17,9’unu oluşturan diğer dersler ise Hayat Bilgisi,

Beden Eğitimi, Müzik, Çevre-Davranış Bilgisi, Fizik, Kentsel Tasarım İlke ve Yöntemleri ile Mobilya Tarihi dersleridir. Yabancı Dil başlığı altında incelenen dersler ise İngilizce ve Fransızcadır.

Tablo 2.

Meta-Analize Dâhil Edilen Çalışmaların Etki Modellerine Göre Homojen Dağılım Değeri, Ortalama Etki Büyüklüğü ve Güven Aralıkları Tablosu

Model Türü	N	Z	Toplam Heterojenite Değeri (Q)	Ortalama Etki Büyüklüğü (ES)	Etki Büyüklüğü İçin Ortalama Aralığı	Güven	
						Alt Sınır	Üst Sınır
Sabit Etkiler Modeli	39	25,020	782,042	1,081	0,996	1,165	
Rasgele Etkiler Modeli	39	8,296	782,042	1,648	1,259	2,037	

Meta-analize dâhil edilen çalışmaların istatistiksel modellere göre homojen dağılım değeri, ortalama etki büyüklüğü ve güven aralıkları Tablo 2’de verilmiştir. Derslerde yaratıcı drama yöntemi kullanmanın akademik başarıya etkisinin sabit etki modelinde 1,081 etki büyüklüğü değeri ile pozitif yönde olduğu söylenebilir. Homojenlik testi sonucunda Q istatistiksel değeri 782,042 olarak hesaplanmıştır. Ki-kare tablosundan %95 anlamlılık düzeyinde 38 serbestlik derecesiyle kritik değer yaklaşık olarak 55.758 olması kabul görmektedir. Bu araştırmada hesaplanan Q istatistiksel değeri (782,042), kritik değer olan 55,758’den büyük olduğu için etki büyüklükleri dağılımının heterojen yapıda olduğu söylenebilir.

Araştırmanın homojen dağılım değerinin heterojen yapıyı işaret etmesi nedeniyle araştırma, Rasgele Etkiler Modeli dikkate alınarak analiz edilmiştir. Bu sebeple, yaratıcı drama yöntemi kullanılan dersler ile kullanılmayan derslerde elde edilen akademik başarının etkililiği Rasgele Etkiler Modeli’ne göre karşılaştırılmıştır. Meta-analize dâhil edilen 27 çalışmadan elde edilen 39 karşılaştırmadan Rasgele Etkiler Modeline göre elde edilen verilere göre; %95’lik güven aralığının üst sınırı 2,037, alt sınırı 1,259, etki büyüklüğü değeri ise ES=1,648 olarak hesaplanmıştır. Cohen’in etki büyüklüğü sınıflamasına göre etki büyüklüğünün geniş aralıkta yer aldığı, dolayısıyla yaratıcı drama yöntemi kullanımının akademik başarıyı pozitif yönde etkilediği söylenebilir.

Çalışmaların Uygulandığı Öğretim Kademelerine Göre Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Etkililiği

Yaratıcı drama yönteminin etki büyüklüğünün öğretim kademelerine göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla çalışmalar ilkökul, ortaokul ve yükseköğretim olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Bu kademelere göre elde edilen analiz sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Çalışmaların Uygulandığı Öğretim Kademelerine Göre Etki Büyüklükleri

Öğretim Kademesi	N	ES	Etki Büyüklükleri İçin %95 Güven Aralığı		Etki Büyüklüğü Düzeyi
			Alt Sınır	Üst Sınır	
İlkokul	11	2,547	1,466	3,628	Geniş
Ortaokul	21	1,456	0,979	1,932	Geniş
Yükseköğretim	6	0,936	0,352	1,521	Geniş
Toplam	38	1,384	1,035	1,734	Geniş

Tablo 3'te yer alan değerler incelendiğinde en yüksek etki büyüklüğünün 2,547 ile ilköğretim kademesinde, en düşük etki büyüklüğünün ise 0,936 ile yükseköğretim kademesinde olduğu tespit edilmiştir. Homojenlik testi sonucunda Q değeri 9,260 olarak hesaplanmıştır. Ki-kare tablosundan %95 anlamlılık düzeyinde 2 serbestlik derecesi ile kritik değer yaklaşık 5,991 olarak kabul edilmektedir. Araştırmanın Q istatistiksel değeri (9,260), kritik değer olan 5,991'den büyük olduğu için etki büyüklüklerinin dağılımına ait homojenlik hipotezi Rasgele Etkiler Modeli olarak kabul edilmiştir. Bu sonuca dayanarak; dağılımın homojen bir yapıya sahip olmadığı, öğretim kademelerine göre oluşturulan grupların etki büyüklükleri arasında (QB=6,786; p=0,034) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. Sonuç olarak; yaratıcı drama yöntemi kullanımının akademik başarıya etkisinin öğretim kademelerine göre değiştiği söylenebilir.

Çalışmaların Uygulandığı Ders Türüne Göre Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Etkililiği

Yaratıcı drama yönteminin etki büyüklüğünün uygulandığı ders türüne göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla çalışmalar Türkçe, Yabancı Dil, Fen Bilimleri, Matematik, Sosyal Bilgiler ve diğerleri olmak üzere altı gruba ayrılmıştır. Bu kademelere göre elde edilen analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.
Çalışmaların Uygulandığı Ders Türüne Göre Etki Büyüklükleri

Ders Türü	N	ES	Etki Büyüklüğü İçin %95 Güven Aralığı		Etki Büyüklüğü Düzeyi
			Alt Sınır	Üst Sınır	
Türkçe	17	1,348	0,824	1,873	Geniş
Yabancı Dil	6	2,554	1,159	3,948	Geniş
Fen Bilimleri	4	1,238	0,644	1,832	Geniş
Matematik	3	0,853	0,492	1,214	Geniş
Sosyal Bilgiler	2	0,760	-0,706	2,226	Orta
Diğer	7	2,948	1,264	4,631	Geniş
Toplam	39	1,141	0,887	1,396	Geniş

Tablo 4'te yer alan değerler incelendiğinde 2,948 ile en büyük etki büyüklüğünün Diğer Dersler başlığı altında toplanan derslerde, en düşük etki büyüklüğünün ise Sosyal Bilgiler dersinde (ES=0,760) olduğu görülmektedir. Homojenlik testi sonucunda Q değeri 32,394 olarak hesaplanmıştır. Ki-kare tablosundan %95 anlamlılık düzeyinde 5 serbestlik derecesi ile kritik değer yaklaşık 11,070 olarak kabul edilmektedir. Araştırmanın istatistiksel değeri (32,394), kritik değer olan 11,070'ten büyük olduğu için etki büyüklüklerinin dağılımına ait homojenlik hipotezi Rasgele Etkiler Modeli olarak kabul edilmiştir. Bu sonuca dayanarak; dağılımın homojen bir yapıya sahip olmadığı, ders türüne göre oluşturulan grupların etki büyüklükleri arasında (QB=11,774; p=0,038) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. Sonuç olarak yaratıcı drama yönetimi kullanımının akademik başarıya etkisi uygulandığı ders türüne göre değiştiği söylenebilir.

4. Tartışma

Türkiye'deki üniversitelerde yapılan 27 tezden (39 karşılaştırma) elde edilen veriler Cohen'e (1992) göre sınıflandırıldığında yaratıcı drama kullanımının akademik başarıya olumlu yönde etki ettiği ve bu etki düzeyinin geniş aralıkta (en yüksek seviye) yer aldığı söylenebilir. Buradan yola çıkarak derslerde yaratıcı drama kullanımının akademik başarıyı etkileme düzeyinin yüksek olduğu sonucuna varılabilir.

Öğretmenin ders sürecinde kullanacağı yöntem ve teknikler işlenen dersin içeriğine ve öğrencilerin özelliklerine göre değişmektedir. Bu süreçte, ders öncesinde tasarlanan planların da öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda tekrar revize edilmesi gerekebilir. Bu sebeple derse hazırlık için yapılan planlar bazen olduğu gibi uygulanabilirken bazen de ders süresi boyunca alternatif planlarla desteklenir ya da tamamen değişir. Bunu yaparken öğretmenin birden çok değişkeni göz önünde bulundurması gerekir. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları, derse ilgilerini çekmek için dikkat edilmesi gereken unsurlardan birisidir. Ayrıca kullanılacak yöntem ve

tekniklerin birden çok duyuya hitap etmesi de öğrenmeyi kalıcı hale getirmek için önemlidir. Yapılan araştırmalar insanların okuduklarının %10'unu, işittiklerinin %20'sini, gördüklerinin %30'unu, görüp işittiklerinin %50'sini; söylediklerinin %70'ini ve yapıp söylediklerinin %90'ını hafızalarında tutabildiklerini göstermektedir. Dolayısıyla, öğrenciler en iyi yaparak ve yaşayarak öğrenebilmektedir. Bunu sağlayacak yöntemlerin kullanılması hem öğrencinin dikkatini derse çekmek hem de kalıcı öğrenmeyi sağlamak açısından önemli görülmektedir. Sonuç olarak; bir yöntem olarak yaratıcı drama, aktif ve etkili bir öğrenmenin gerçekleşmesini kolaylaştıran bir ortam sağlayarak öğrenci başarısının artmasında etkin bir rol oynamaktadır.

Araştırma kapsamında, incelenen çalışmaların etki büyüklükleri uygulandıkları öğretim kademeleri ve ders türlerine göre de analiz edilmiştir. Öğretim kademelerinden elde edilen verilere bakıldığında İlkokul, Ortaokul ve Yükseköğretim olmak üzere tüm düzeylerde etki büyüklüklerinin pozitif yönde olduğu görülmektedir. En yüksek değer İlkokul kademesinde, en düşük değer ise Yükseköğretim kademesinde gözlemlenmiştir. Cohen'in sınıflamasına göre üç kademe de yaratıcı drama kullanımının etkililik düzeyi geniş aralığı işaret etmektedir. Ayrıca öğretim kademeleri açısından etki büyüklükleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve yaratıcı drama kullanımının akademik başarıyı etkileme seviyesinin öğretim kademelerine göre değiştiği söylenebilir. Ancak, yapılan araştırma verilerinden elde edilen en düşük ve en yüksek etki büyüklüklerinin öğretim kademesinin iki uç noktasını işaret etmesi dikkat çekicidir.

Kişilerin birbiriyle etkileşimi sonucu çeşitli duygusal yaşantıların tepkide bulunarak yapılanması “tutum” olarak adlandırılır (Pehlivan, 1997). Tutum aynı zamanda eğitim içerisinde de önemli bir yer teşkil etmektedir. Eğitim, yaşantı yoluyla öğrencilerde istendik yönde davranış değişikliği meydana getirme sürecidir, tutum ise; bu süreçte öğretilmesi gereken kavramları kalıcı bir şekilde anlamalarını ve öğrenmelerini sağlar (Nakipoğlu, 1999). Bütün eğitimciler tarafından kabul gören ve öğrenmeyi olumlu veya olumsuz yönde etkileyen öğrenci tutumlarının yaratıcı drama yönteminde diğer yöntemlere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Literatürde yaratıcı drama yönteminin, öğrencinin derse olan tutumunu pozitif yönde etkilediğini destekleyen bir çok araştırma sonucu bulunmaktadır. Kadan (2013), Ortaokul 7. sınıf İngilizce dersi “Turistik Yerler”, “Doğal Mirasımız” ve “Bilgisayarlar” ünitelerindeki konuların öğretilmesinde yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile mevcut öğretim programının uygulandığı kontrol grubu arasında İngilizce dersine yönelik tutumları açısından deney grubu lehine anlamlı bir fark bulmuştur. Hendrix, Eick ve Shannon (2012), Fen Bilgisi dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin dersteki tutumlarına etkisini araştırmış ve deney grubu lehine istatistiksel olarak

anlamli bir fark olduğunu belirtmiştir. Snape, vd. (2011), çalışmalarında yaratıcı dramanın öğrencilerin kendine güven ve öz saygı becerilerini olumlu yönde geliştirdiğini, bunun da öğrencilerin tutumlarına olumlu yönde yansıldığını ifade etmişlerdir. Aslan, vd. (2011), yaratıcı drama yönteminin, ğrencilerin Türkçe dersine yönelik tutumlarını belirlemek üzere yaptıkları çalışmada, yöntemin deney grubundaki öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. stndağ (1999), çalışmasında yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde değiştirdiğini belirtmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; buldukları dönemin gelişim özelliklerine bakıldığında ilkokul ğrencilerinin bir olguya karşı tutum oluşturmaları, yükseköğretim öğrencilerine göre daha kolay olabileceği göz önüne alınarak; ilköğretim kademesinde yapılan yaratıcı drama çalışmalarının etki büyüklüğünün daha fazla olmasının sebebi ğrenci tutumları olarak gösterilebilir.

Bu araştırmada etki büyüklüğünün incelendiği diğer bir değişken ise ders türüdür. alışmalar Türkçe, Yabancı Dil, Fen Bilimleri, Matematik, Sosyal Bilgiler ve Diğer derslerde görülen etki byklğleri bakımından karşılaştırılmıştır. Veriler analiz edildiğinde tüm derslerin etki byklğlerinin pozitif yönde değer aldığı görülmektedir. Ders türleri açısından en yüksek değer Diğer derslerde gözlemlenirken, en düşük değer Sosyal Bilgiler dersinde gözlemlenmiştir. Cohen'in sınıflamasına göre elde edilen etki byklğleri sadece Sosyal Bilgiler dersi için orta düzeyde, diğer tüm dersler için ise geniş düzeyde bulunmuştur. Derslerin etki byklğleri açısından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle, yaratıcı drama kullanımının akademik başarıyı etkileme düzeyinin ders türüne göre değiştiği söylenebilir.

Yukarıda yorumlanan araştırma sonuçlarına göre bazı öneriler sunulabilir. Öncelikli olarak yaratıcı drama kullanımının akademik başarıya etkililik düzeyinin yüksek olduğu sonucuna bağlı olarak yapılan uygulamaların artırılması önerilebilir. ğrenme ve davranışları etkileyen tutumun oluşması belirli bir zaman almaktadır. Dolayısıyla ğrencilerin yaratıcı dramaya ilişkin tutumlarının olumlu yönde gelişmesi için yapılan uygulamaların kısa bir araştırma dhilinde değil uzun vadede ve sürekli olması tavsiye edilmektedir. Bunun için yaratıcı drama çalışmalarının öğretmenin tercihinin bırakılmayıp gerekirse yaratıcı drama dersi olarak okullarda uygulanması, bahsedilen ğrenci tutumunu ve yaratıcı dramanın etki büyüklüğünü artırabilir.

Bu araştırmada yaratıcı drama kullanımının etkililik düzeyi sadece akademik başarı açısından değerlendirilmiştir. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda yaratıcı drama kullanımının tutum ve motivasyon düzeyi açısından etkililiği araştırılabilir. Yapılan literatür

taramasında araştırmaların ortaokul düzeyinde yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Yöntemin etkililiği göz önüne alınarak yapılacak çalışmaların diğer öğretim kademelerinde de yoğunlaştırılması önerilebilir. Ders türlerine göre incelendiğinde çalışmalara konu olmayan birçok dersin olduğu gözlemlenmiştir. Yaratıcı drama her ders türünde uygulanabilen bir yöntemdir, dolayısıyla sonraki çalışma konuları literatürdeki bu boşluğu tamamlamaya yönelik olabilir. Son olarak, araştırma kapsamında incelenen 27 tez çalışmasının 23'ünün yüksek lisans tezi olduğu görülmektedir. Doktora tez çalışmalarının uzun vadede, daha kapsamlı ve derin çalışmalar olduğu düşünüldüğü için alana katkı sağlaması açısından daha fazla doktora tez çalışmasına gereksinim duyulduğu söylenebilir.

Kaynakça

- Aslan, A., Şahin A., Şahin, E. ve Akçay, A. (2011). “Yaratıcı Drama Yönteminin İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersi Tutumlarına Etkisi.”*Millî Eğitim*, S.190, s.234-247.
- Hendrix, R., C. Eick, and D. Shannon. (2012). The integration of creative drama in an inquiry-based elementary program: The effect on student attitude and conceptual learning. *Journal of Science Teacher Education*, 23 (7): 823–846.
- Höfler, T. & Leutner, D. (2007). Instructional animation versus static pictures: A meta-analysis. *Learning and Instruction*, 17(6), 722-738.
- Kadan, Ö. F. (2013). Yaratıcı drama yönteminin ortaokul yrdinci sınıf öğrencilerinin İngilizce dersindeki başarı, tutum ve motivasyonlarına etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Lipsey, M. ve Wilson, D. (2000). *Practical meta-analysis*. Londra: Sage Publication.
- Nakipoğlu, M. (1999) Öğretmen adaylarının kavram geliştirme ve kavram öğretimi stratejisine yönelik görüşleri. *D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 63–72.
- Pehlivan, İ. (1997). Okula aile katılımı. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, Temmuz/Ağustos 1997, 53.
- San, İ. (1991). *Yaratıcı drama - eğitsel boyutları*. Ö. Adıgüzel, (Ed.), Yaratıcı drama içinde (81-90). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Üstündağ, T. (1999) “1998 Yaz Ayları Yaratıcı Dramayla Geçti”. Eğitimde Tiyatroda Yaratıcı Drama. Çağdaş Drama Derneği Bülteni. S: 2, Ocak, s: 16-18.
- Üstündağ, T. (2009) *Yaratıcı drama öğretmeninin günlüğü*, Ankara: Pegem Akademi.

Meta Analize Dâhil Edilen Çalışmaların Kaynakçası

- Aydeniz, H. (2012). Yaratıcı drama yönteminin üniversite öğrencilerinin akademik başarılarına ve Fransızca konuşmaya yönelik tutumlarına etkisi. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aykaç, M. (2008). Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aykaç, M. (2011). Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin anlatma becerilerine etkisi. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bergil, A. S. (2010). İngilizce öğretiminde konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik alternatif bir teknik: yaratıcı drama. Yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Debreli, E. (2011). The effect of creative drama based instruction on seventh grade students' achievement in ratio and proportion concepts and their attitudes toward mathematics. Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Durusoy, H. (2012). 6. Sınıf "Kuvvet ve Hareket" ünitesinde basamaklı öğretim yöntemi ve yaratıcı drama yönteminin öğrenci erişimine ve kalıcılığa etkisi. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Jindal-Snape, D., Vettraino, E., Lawson, A., & McDuff, W. (2011). Using creative drama to facilitate primary-secondary transition. *Education 3-13: International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education*, 39(4), 383-394. DOI: 10.1080/03004271003727531
- Kadan, Ö. F. (2013). Yaratıcı drama yönteminin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin İngilizce dersindeki başarı, tutum ve motivasyonlarına etkisi. Yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karacil, M. (2009). İlköğretim 1. kademe yaratıcı drama yönteminin öğrencinin akademik başarısına etkisi. Yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Karakete, E. (2006). Yaratıcı dramanın ilköğretim II. kademe 6. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerine olan etkisi. Yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Karapınarlı, R. (2007). İlköğretim 7. sınıf Matematik dersinde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarı ve kalıcılık düzeyine etkisi. Yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Kılıç, Ş. (2009). Yaratıcı dramanın İngilizce konuşmaya ve tutuma etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Kılıçaslan, H. (2010). Tasarım eğitiminde bir yöntem olarak yaratıcı drama, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Koç, K. (2009). İlköğretim 7. Sınıf Türkçe dersinde dramatisasyonla yaratıcı dramanın karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Naycı, Ö. (2011). İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi (Şırnak ili örneği). Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Özcan, Ş. (2013). Yaratıcı dramanın anlayarak anlatma becerilerinin geliştirilmesine etkisi. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Selanik Ay, T. (2005). İlköğretim Hayat Bilgisi Öğretiminde yaratıcı drama ve geleneksel öğretim yöntemlerinin öğrenci başarısı ve hatırd tutma düzeyi üzerindeki etkileri. Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Selmanoğlu, E. (2009). İlköğretim 5. sınıf Türkçe dersinde yaratıcı dramanın öğrenci başarısına etkisi. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Sever, Ö. (2010). İlköğretim 3. sınıf müzik dersi müziksel yaratıcılık öğrenme alanı kazanımlarının edinilmesinde yaratıcı dramanın etkisi. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Şahin, E. (2012). 7E ve yaratıcı drama destekli 7E modellerinin fizik öğretmen adaylarının manyetik alan konusunda başarı ve tutumlarına etkileri. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şenol Özyiğit, E. N. (2011). İlköğretim matematik dersinde yaratıcı drama uygulamalarının öğrencilerin problem çözme stratejileri, başarı, benlik kavramı ve etkileşim örüntüleri üzerindeki etkisi. Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Soytürk, M. (2007). 9-11 Yaş grubu çocukların temel hareket becerilerinin örüntüleşmesinde yaratıcı dramanın etkisi. Yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Terzier, C. (2012). The use of creative drama as an instructional strategy to enhance vocabulary of 7th and 8th grade students in primary schools. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tuncel, S. (2009). İlköğretim 6. sınıf Fen ve Teknoloji dersinde Maddenin Tanecikli Yapısı ünitesinin yaratıcı drama ile öğretiminin öğrencilerin başarısına etkisi. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Türkel, A. (2011). Yaratıcı dramanın yaratıcı yazma başarısına ve yazmaya karşı tutuma etkisi (İlköğretim 8. sınıf). Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ünüvar, T. (2007). İlköğretim altıncı sınıf fen bilgisi dersinde canlılığın içyapısına yolculuk ünitesinde yaratıcı drama ile öğretimin öğrencilerin erişimine etkisi. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yağmur, E. (2010). 7.sınıf Fen ve Teknoloji dersinin yaratıcı drama destekli işlenmesinin eleştirel düşünme becerisi ve başarı üzerine etkisi. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Yeşilyurt, E. (2011). 6. Sınıflarda yapım eklerinin öğretimine yaratıcı drama yönteminin etkisi. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.